

OOSTSTELLINGWERF

H3 IDENTITEIT & ONTWIKKELING

H3 IDENTITEIT & ONTWIKKELING OOSTSTELLINGWERF

KEUZES MAKEN VOOR DE TOEKOMST

ONTWIKKELINGSRICHTINGEN OOSTSTELLINGWERF 2010-2020-2030

In deze structuurvisie legt de gemeente Ooststellingwerf haar profiel voor de toekomst vast. De structuurvisie geeft op hoofdlijnen richting aan de gewenste ruimtelijke inrichting van de gemeente Ooststellingwerf. Hierdoor is voor iedereen duidelijk of bepaalde initiatieven binnen het beleid zullen passen. Het accent van de structuurvisie ligt op het verkennen van de mogelijkheden, het inspireren van de bewoners en het uitdagen van overheden, ondernemers en maatschappelijke organisaties. De structuurvisie is niet alleen een bron van inspiratie, maar beschrijft vooral de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkelingen in de gemeente Ooststellingwerf.

De toekomstige ontwikkelingen in Ooststellingwerf zijn toe te wijzen in een viertal overlappende deelgebieden. In elk van deze gebieden ligt de centrale kern Oosterwolde. Het eerste deelgebied is het agrarische landschap tussen De Tsjonger en De Lende en tussen Oldeberkoop en Oosterwolde. Het tweede deelgebied is het recreatieve landschap tussen het Drents-Friese Wold en het Fochteloërveen en tussen Appelscha en Oosterwolde. Het derde deelgebied wordt gevormd door de weg- en kanaaldorpen tussen Haulerwijk en Oosterwolde. En het vierde deelgebied is de zone waarin de Opsterlânske Kompanjonsfeart en de N381 liggen. Voor alle deelgebieden zijn accenten en ontwikkelingsrichtingen beschreven en voor elk deelgebied zijn expliciete keuzes geformuleerd. Het maken van keuzes voor de toekomst is nu nodig.

Door voortgaande demografische trends zoals vergrijzing en ontgroening zal de bevolkingssamenstelling veranderen en zullen woonwensen verschuiven. Er zal meer behoefte komen aan ruimere woningen en woonzorgcombinaties. Krimpscenario's laten zien dat groei van het inwoneraantal niet langer vanzelfsprekend is. Dit heeft gevolgen voor bijvoorbeeld het voorzieningenniveau in de gemeente. Zo is het op termijn waarschijnlijk niet meer mogelijk om alle scholen in de gemeente open te houden. Het is van belang om deze ontwikkelingen te onderkennen en er vervolgens op te anticiperen. Oude strategieën, zoals het bouwen van woningen om gezinnen met kinderen aan te trekken voor het behoud van de scholen, zullen niet meer werken. Hier kan simpelweg niet tegen opgebouwd worden. Het is nodig om nu al rekening te houden met deze toekomstscenario's en in te spelen op deze trends. Bijvoorbeeld door na te denken over nieuwe functies voor de scholen zodat deze als het hart van het dorp kunnen blijven functioneren. De keuzes die uit het voorgaande voorbeeld voortvloeien, vormen de basis voor de verkennende discussies met de stuurgroep en de gemeenteraad en voor gesprekken met de inwoners van Ooststellingwerf tijdens de dorpsvisites.

TUSSEN DE TSJONGER EN DE LENDE: ACCENT OP ERFGOED EN NETWERKEN

Tussen de beken De Tsjonger en De Lende ligt een bijna idyllisch en rustiek landschap met bijzonder fraaie buurtschappen en dorpen waar de rust en stilte overheersen. Het landschap kent een grote variëteit aan droge en natte natuur en open en meer besloten gebieden tussen de agrarische bedrijven. De dorpen zijn zelfstandige eenheden met een wisselend pakket aan voorzieningen. De dynamiek in dit gebied is laag en dat moet vooral zo blijven. Als er veranderingen optreden dan zijn de veranderingen het gevolg van de schaalvergroting van de landbouw of van het aanleggen en ontwikkelen van nieuwe natuur vanuit De Tsjonger en De Lende. De schaalvergroting van de landbouw heeft als gevolg dat vrijkomende boerenerven van functie veranderen en dat de bebouwing op de bestaande boerenerven steeds een slag groter wordt met meer en grotere stallen en schuren. De vrijkomende boerenerven krijgen over het algemeen een woonfunctie met een bedrijf, veelal in de recreatieve hoek.

De oude dorpen Makkinga en Oldeberkoop zijn parels in het landschap. Langedijkje, Nijeberkoop en Elso zijn kleinere en langgerekte dorpen die aan een doorgaande weg liggen. Deze dorpen zijn niet alleen georiënteerd op de centrale kern Oosterwolde, maar ook op Appelscha. De ontwikkelingsrichting voor het gebied tussen de beken De Tsjonger en De Lende ligt in het onderling verbinden van de dorpen en het versterken van de netwerken die de dorpen met elkaar verbinden. De dorpen zijn nu geïsoleerd liggende kernen maar kunnen aan kwaliteit en toekomstwaarde winnen wanneer de dorpen onderling meer samenhang vertonen en wanneer de dorpen over elkaar aanvullende voorzieningen kunnen beschikken. De gemeenschappelijke ontstaansgeschiedenis moet de onderlinge band versterken waarbij de kernkwaliteiten zoals het rustieke, veelzijdige en afwisselende landschap en het cultuurhistorisch erfgoed in de dorpen leidend dienen te zijn voor ontwikkelingen in de toekomst. Deze ontwikkelingen spitsen zich toe op drie speerpunten. Dit is allereerst het realiseren van hetzelfde kwaliteitsniveau in de openbare buitenruimte in de dorpscentra. Ten tweede het uitbreiden van het wandel- en fietspadennetwerk in de landschappen tussen de dorpen onderling, met Oosterwolde en met het recreatieve (fiets)padennet van het Drents-Friese Wold. En ten derde het versterken en benutten van het streekeigen karakter door het (opnieuw) benutten van het agrarisch historisch erfgoed op de vrijkomende boerenerven, rondom de molen van Makkinga en de overslaggebouwen rond de haven in Oldeberkoop. Ook de verschillende dorpsvisies uit dit gebied benadrukken het belang van goede wandel- en fietsverbindingen en het hergebruik van waardevolle bebouwing.

Bij en in de buurtschappen en de dorpen is op een enkele plek ruimte voor kleine dorpsuitbreidingen. Het gaat in een omvang en een tempo dat het eigenlijk niet opvalt. De aandacht in de komende decennia zal vooral uitgaan naar het voorkomen van leegstand, aanpassingen van de bestaande woningvoorraad en naar vervangende nieuwbouw. Rond Oosterwolde is de overgang van bebouwing op het omringende en vaak waardevolle landschap een punt van aandacht. Dit gebied bevat onder andere de zeer gave buurtschappen Jardinga en Weper. Vrommeling van het landschap rond Oosterwolde moet voorkomen worden zodat bijvoorbeeld Jardinga en Weper goed herkenbaar blijven in het landschap. De recreatieve verbindingen van Oosterwolde met het omringende buitengebied moeten voor zowel recreanten als bewoners behouden en aantrekkelijk blijven.

De N351, die Oosterwolde met Wolvega verbindt, is in het recente verleden vernieuwd. Voor de verre toekomst sluit de provincie Fryslân ongelijkvloerse kruisingen niet uit. Dit hangt samen met de ontwikkeling van de verkeersintensiteit op de N351 en de veiligheid op de kruisingen. Verder zal de provincie op termijn maatregelen treffen waardoor uitwisseling van verkeer tussen de provinciale en de gemeentelijke weg onmogelijk wordt. Dit moet met de nodige omzichtigheid plaatsvinden en kan niet ten koste gaan van de leefbaarheid in de omliggende buurtschappen en dorpen. De N351 mag geen barrière vormen tussen de buurtschappen en dorpen ten noorden en ten zuiden van de N351.

TUSSEN DE TSJONGER EN DE LENDE: KEUZES MAKEN VOOR DE TOEKOMST

Het gebied tussen De Tsjonger en De Lende is sterk, met weelderige dorpen en een sterke landbouw. Het accent op netwerken en erfgoed moet de samenhang tussen de dorpen onderling en de samenhang met de cultuurhistorie versterken. Er liggen drie keuzen voor. De eerste keuze gaat over de toekomstige functies tussen De Tsjonger en De Lende. De tweede keuze gaat over het sturen van ontwikkelingen in de dorpen. De derde gaat over de voorzieningen tussen De Tsjonger en De Lende.

Tussen De Tsjonger en De Lende overheersen de functies landbouw en natuur. Dit heeft een indrukwekkende, gevarieerde, sterke en afwisselende landschappen, buurtschappen en dorpen opgeleverd. Door de schaalvergroting in de landbouw zou dit beeld van de landschappen kunnen versralen. De landschappen en de buurtschappen zouden op termijn heel goed, mits goed gedoseerd, andere functies zouden kunnen opnemen en verdragen. Hierbij kan men denken aan bijvoorbeeld kleinschalige woonzorgclusters en bedrijven aan huis op vrijkomende boerenerven of recreatievoorzieningen en verblijfsrecreatie in de buurtschappen. De bestaande functies landbouw en natuur mogen hier in geen geval nadelen van ondervinden. Het gebied tussen De Tsjonger en De Lende zou er nog sterker van kunnen worden. Vernieuwing is voor de vitaliteit en de leefbaarheid van de landschappen, de buurtschappen en de dorpen een essentiële waarde.

De keuze is als volgt: blijven de functies landbouw en natuur richtinggevend of kunnen er op termijn, op een kleine schaal en heel gedoseerd nieuwe functies aan de landbouw en natuur worden toegevoegd.

Voor de verdere uitwerking in de visie op hoofdlijnen van deze structuurvisie zijn, op basis van de gesprekken en discussies met de stuurgroep, de gemeenteraad en in de dorpsgesprekken, de volgende keuzen gemaakt.

Landbouw moet in heel Ooststellingwerf leidend zijn en blijven in de buitengebieden. Natuur, recreatie en nevenactiviteiten zoals een minicamping of winkel met streekproducten zijn een goede toevoeging om de kwaliteit en leefbaarheid van het buitengebied te waarborgen. Het is van belang dat de bestaande natuurgebieden goed worden beheerd en beter toegankelijk en beter onderling bereikbaar worden gemaakt.

Door voortgaande demografische trends zoals vergrijzing en ontgroening zal de bevolkingssamenstelling veranderen en zullen woonwensen verschuiven. Er zal meer behoefte komen aan ruimere woningen en woonzorgcombinaties. Krimpscenario's laten zien dat groei van het inwoneraantal niet langer vanzelfsprekend is. Dit heeft gevolgen voor bijvoorbeeld het voorzieningenniveau in de gemeente. Zo is het op termijn waarschijnlijk niet meer mogelijk om alle scholen in de gemeente open te houden. Het is van belang om deze ontwikkelingen te onderkennen en er vervolgens op te anticiperen. Oude strategieën, zoals het bouwen van woningen om gezinnen met kinderen aan te trekken voor het behoud van de scholen, zullen niet meer werken. Hier kan simpelweg niet tegen opgebouwd worden. Het is nodig om nu al rekening te houden met deze toekomstscenario's en in te spelen op deze trends. Bijvoorbeeld door na te denken over nieuwe functies voor de scholen zodat deze als het hart van het dorp kunnen blijven functioneren. De keuzes die uit het voorgaande voorbeeld voortvloeien, vormen de basis voor de verkennende discussies met de stuurgroep en de gemeenteraad en voor gesprekken met de inwoners van Ooststellingwerf tijdens de dorpsvisites.

De keuze is als volgt: de beperkt beschikbare nieuwbouw in de dorpen wordt traditioneel en min of meer evenredig verdeeld over de dorpen of de nieuwbouw wordt uitsluitend ingezet voor herstructurering van de bestaande voorraad en voor maatschappelijke en strategische doelen. Dit laatste zou in kunnen houden dat de nieuwbouw in de dorpen niet evenredig wordt verdeeld.

Voor de verdere uitwerking in de visie op hoofdlijnen van deze structuurvisie zijn, op basis van de gesprekken en discussies met de stuurgroep, de gemeenteraad en in de dorpsgesprekken, de volgende keuzen gemaakt.

De bevolking van Ooststellingwerf verandert, krimpt, ontgroent, en vergrijsst. Ooststellingwerf bouwt tussen 2010 en 2020 veel minder woningen dan voorheen. De nieuwbouw in Ooststellingwerf wordt niet meer gelijkmatig over de dorpen verdeeld, maar voornamelijk in de grotere dorpen en voor bijzondere projecten ingezet, bijvoorbeeld voor woonzorgzones en herstructurering. Hierbij ligt het accent op (betaalbare) levensloop bestendige woningen voor starters en ouderen.

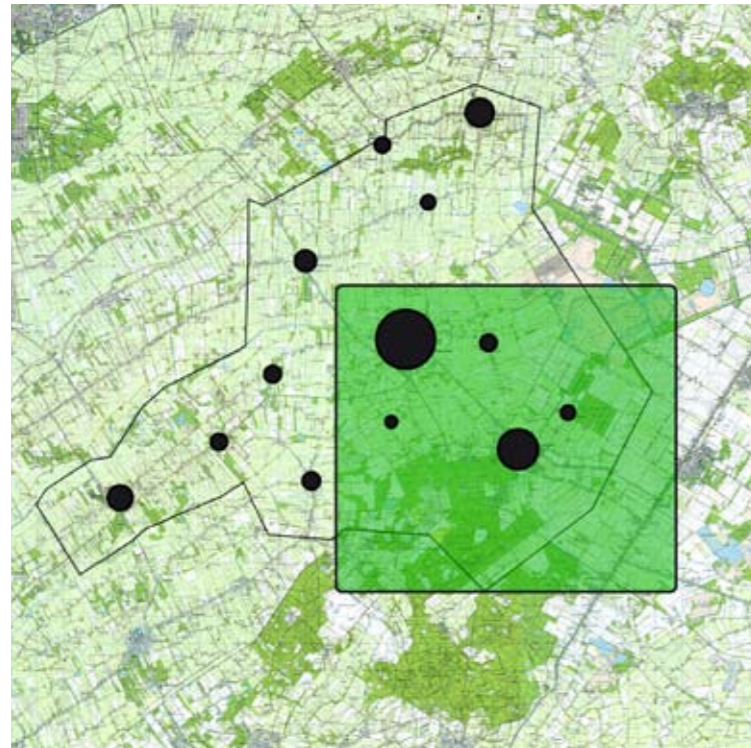
Aansluitend op de voorgaande keuze is het van belang om ook naar het totale voorzieningenaanbod van de verschillende dorpen samen te kijken. Makkinga en Oldeberkoop hebben beide een vrij compleet aanbod basisvoorzieningen in huis. Deze voorzieningen worden ook door de bewoners van de buurtschappen gebruikt. In Nijeberkoop, Langedijke en Elsloo is het aanbod basisvoorzieningen niet compleet waardoor deze dorpen per definitie op de grotere kernen in de omgeving zijn aangewezen. Op dit moment vecht ieder dorp voor het behoud van de eigen voorzieningen zoals de bank of pinautomaat, de school, het buurthuis, de verenigingen, de sportvelden, de winkels, de huisarts en de apotheek. Dit kan helaas niet voorkomen dat er zo nu en dan een voorziening wegvalt en er bijvoorbeeld panden in dorpscentra leegstaan. Wanneer er nu strategisch gekeken wordt naar de bundeling van voorzieningen in een beperkt aantal dorpen zijn er meer voorzieningen, met een hogere kwaliteit voor een langere periode te behouden voor de dorpen en buurtschappen in dit gebied. Gebouwen waar voorzieningen uit verdwijnen kunnen een andere, bijvoorbeeld woonfunctie krijgen.

De keuze is als volgt: er wordt in ieder dorp opnieuw gekeken welke voorzieningen wegvallen en welke te behouden zijn of er wordt een nieuwe strategie gekozen waarmee voorzieningen op strategische plaatsen worden gebundeld voor de buurtschappen en dorpen in dit gebied.

Voor de verdere uitwerking in de visie op hoofdlijnen van deze structuurvisie zijn, op basis van de gesprekken en discussies met de stuurgroep, de gemeenteraad en in de dorpsgesprekken, de volgende keuzen gemaakt.

Omdat het steeds lastiger zal worden om alle voorzieningen in de dorpen in stand te houden gaan de dertien dorpen nauwer samenwerken om de voorzieningen te delen. Deze samenwerking heeft als doel om voor de leefbaarheid in de dertien dorpen van Ooststellingwerf de kwaliteit van de basisvoorzieningen, zoals school, dorps huis en sportvoorzieningen, te waarborgen. Waar mogelijk zullen gecombineerde multifunctionele accommodaties in deze behoefte voorzien.

H3 IDENTITEIT & ONTWIKKELING OOSTSTELLINGWERF

TUSSEN HET DRENTS-FRIESE WOLD EN HET FOCHTELOËRVEEN: ACCENT OP SANEREN EN TRANSFORMATIE

Het gebied rondom Appelscha is al meerdere generaties in gebruik als recreatiegebied. In eerste instantie voor schoolreisjes en zomerkampen, later is er verblijfsrecreatie bijgekomen in de vorm van verblijfsaccommodaties voor groepen; pensions, campings en bungalowparken. De recreatie richtte zich aanvankelijk op de bossen en de zandverstuivingen in de directe omgeving van Appelscha en de speeltuinen in Appelscha zelf. De huidige recreant richt zich op een groter gebied en gebruikt Appelscha als een uitvalsbasis naar andere delen van Fryslân en Drenthe. Appelscha ligt op de grens van het Nationaal Park het Drents-Friese Wold en vlakbij het Fochteloërveen. In en nabij deze twee gebieden wordt nieuwe natuur aangelegd. Hiermee verandert de positie van Appelscha van recreatieoord naar centrum van natuurbeleving.

De recreatieve voorzieningen zijn geconcentreerd in Appelscha en met name langs de Boerestreek en de Wester Es. Het accent ligt nu op het massaal bedienen van groepen dagjesmensen en toeristen met eenvoudig vermaak. Deze voorzieningen en de recreatieve infrastructuur zijn allemaal gedateerd en rijp voor een grondige sanering en vernieuwing. De invloed, positief of negatief, van de recreatie rondom Appelscha op de omliggende dorpen Fochteloo, Ravenswoud en Oosterwolde is op dit moment te verwaarlozen. De dorpsvisies van Fochteloo en Ravenswoud geven aan dat er in de dorpen zeker ruimte is voor een aanvullend pakket aan recreatievoorzieningen, van het verbeteren van fietsroutes, het bezoeken van boerenbedrijven tot aan kanoroutes door de Compagnonsbossen. In grootschalige attracties of voorzieningen ziet men weer minder. De rust en ruimtebeleving moeten vooral behouden blijven.

De ontwikkelingsrichting voor het gebied tussen het Drents-Friese Wold en het Fochteloërveen is eigenlijk al gemaakt met het vaststellen van de Toeristische Marketingvisie voor Appelscha en omgeving. Appelscha moet zich richten op een aangename, avontuurlijke en actieve omgeving met kwalitatief hoogwaardige en streekeigen voorzieningen en met fijnmazige, veilige en dorpse infrastructuur waarvan ook de omliggende dorpen van kunnen profiteren. De sanering van de toeristische infrastructuur en voorzieningen van Appelscha beperkt zich niet alleen tot de Boerestreek en de Wester Es. Het centrum van Appelscha aan de Opsterlânse Kompanjonsfeart moet en zal daar gelijktijdig in mee moeten gaan. De keuze zit in de schaal en mate waarin dit zich allemaal moet gaan voltrekken. Het gaat namelijk veel verder dan het slopen en weer opnieuw bouwen van hotels en restaurants en het verplaatsen van parkeerplaatsen.

De sfeer die Appelscha en de directe omgeving van Appelscha moet uitstralen is een combinatie van rust, stilte, overweldigende natuur, landelijke en dorpse weldadigheid, cultuurhistorie, streekeigen en vooral kleinschaligheid. Hierbij past een grote variatie aan kleine attracties en horecagelegenheden die verspreid liggen langs de Wester Es, de Boerestreek, de Bosberg, de Hildenberg, de Drentseweg en aan beide zijden van de Vaart in Appelscha. Hierbij passen geen grote stenen vlaktes meer met aaneengesloten terrassen en geen grootschalige attracties. Toeristisch Appelscha moet het hebben van een grote variatie aan verspreid liggende, kleinschalige en hoogwaardige voorzieningen zoals Fietsenzaak Rikus Kramer, Hotel Appelscha en pretpark Duinen Zathe. Fochteloo, Ravenswoud en Oosterwolde kunnen in de toekomst veel beter profiteren van de vele recreanten die Appelscha en omgeving aandoen. Hiervoor moeten de recreatieve infrastructuur en op natuurbeleving en cultuurhistorie gerichte activiteiten worden verbeterd. De gebieden ten oosten van Appelscha en tussen Appelscha en Oosterwolde lenen zich uitstekend voor een grote variëteit aan nieuwe en kleinschalige voorzieningen.

De grootste veranderingen zullen plaatsvinden op de Boerestreek in Appelscha. De huidige recreatieboulevard heeft zijn beste en langste tijd gehad. De Boerestreek zal één van de verschillende groene en brinkachtige ruimtes en plekken worden aan de Drentseweg en de Wester Es. Dit is voor het huidige Appelscha een transformatie van formaat. Op enkele kwalitatief hoogwaardige en kleinschalige voorzieningen na zal een aanzienlijk deel van de huidige bebouwing aan de Boerestreek plaats moeten maken voor nieuwe en kleinschalige bebouwing die verwijst naar boerderijen, maar dan in een eigentijds jasje. Op de reeks van brinken is, net zoals in andere dorpen plaats voor hotels, restaurants, (recreatieve) detailhandel en woningen. In ieder geval veel minder massaal dan nu het geval is. Om een goede afstemming te vinden met de ontwikkelingen en de detailhandel in het centrum aan de Vaart in Appelscha is het noodzakelijk dat de gemeente Ooststellingwerf een detailhandelstructuurvisie voor Appelscha en een masterplan voor zowel de Boerestreek als de Vaart Zuidzijde laat opstellen.

TUSSEN HET DRENTS-FRIESE WOLD EN HET FOCHTELOËRVEEN: KEUZES MAKEN VOOR DE TOEKOMST

Op dit moment liggen de recreatieve voorzieningen en attracties langs en aan de Wester Es, de Bosberg en de Boerestreek. Het aanzien en de uitstraling van de voorzieningen aan de Wester Es en de Boerestreek en de Bosberg tussen het paviljoen en de Boerestreek is, op een enkele uitzondering na, ronduit slecht te noemen. Vooral de inrichting van de recreatieboulevard en de horeca aan de recreatieboulevard in Appelscha vertoont ernstige slijtage en past niet meer bij deze tijd. Met name op de Boerestreek moet een grondige herontwikkeling plaatsvinden. De Toeristische Marketingvisie Appelscha en omgeving geeft duidelijk richting aan een nieuw imago en een nieuw elan voor het recreatieve product, namelijk natuurbeleving, rust en kwaliteit. Er liggen binnen deze ontwikkelingsrichting twee keuzen voor. De eerste keuze gaat over spreiden of concentreren van recreatieve ontwikkelingen. De tweede keuze gaat over het plangebied van de herontwikkeling.

Grofweg hebben de recreatieve ontwikkelingen rondom Appelscha zich langs twee assen ontwikkeld. De eerste van twee assen is de langgerekte zone vanaf het bezoekerscentrum van Staatsbosbeheer in Terwisscha, langs de Wester Es, de Boerestreek en de Drentseweg. Deze zone is te kenschetsen als de rand van het bos. In deze zone liggen voorzieningen als groepsaccommodaties, pretpark Duinen Zathe, een evenemententerrein, restaurants en campings. De tweede as is de zone aan weerskanten van de Bosberg. Deze zone ligt geheel in de bossen. In deze zone ligt een grote variatie aan voorzieningen, zoals een midgetgolfbaan, een openluchttheater, een uitkijktoren, grote campings, bungalowparken, een golfbaan, een zwembad en een gebied voor dagrecreatie. Het gebied waar deze twee assen samenkomen is de recreatieboulevard aan de Boerestreek. Hier is een concentratie van voorzieningen met een hoge dynamiek. In de zomer is het hier vol en botsen alle automobilisten, slenterende voetgangers, nordic walkers, mountainbikers en recreatieve fietsers op elkaar. Buiten het seizoen is het leeg en verlaten. De Toeristische Marketingvisie Appelscha en omgeving geeft aan dat Appelscha een noodzakelijke en drastische omslag moet maken van massatoerisme naar natuur en rust en van kwantiteit naar kwaliteit.

De keuze is als volgt: de omslag die toeristisch Appelscha moet maken richt zich op een grote variatie aan kleinschalige en hoogwaardige voorzieningen die geconcentreerd liggen op de bestaande zones langs de Wester Es, de Boerestreek, de Drentseweg en de Bosberg of die verspreid liggen in de directe omgeving rondom Appelscha waarbij aansluiting wordt gezocht met Ravenswoud, Fochteloë en Oosterwolde.

Voor de verdere uitwerking in de visie op hoofdlijnen van deze structuurvisie zijn, op basis van de gesprekken en discussies met de stuurgroep, de gemeenteraad en in de dorpsgesprekken, de volgende keuzen gemaakt.

De recreatieve voorzieningen zijn geconcentreerd aan de zuidkant van Appelscha, aan de kant van het Drents-Friese Wold. Met de ontwikkelingen van nieuwe natuur en nieuwe toeristische infrastructuur rond het Fochteloërveen is er alle aanleiding om meer mogelijkheden te scheppen voor recreatieve voorzieningen buiten Appelscha, rondom de dorpen Fochteloë, Ravenswoud en Oosterwolde en rondom het Drents-Friese Wold en het Fochteloërveen. Het spreiden van de recreatie rondom Appelscha moet vooral aansluiten op actieve en passieve natuurrecreatie.

De belangrijkste transformatie is de sanering en de herontwikkeling van de Boerestreek. De recreatieboulevard tussen het VVV-kantoor en pretpark Duinen Zathe voldoet niet aan het profiel van Appelscha zoals dat in de Strategische Marketingvisie is verwoord. De Boerestreek moet weer zijn opgebouwd en herkenbaar zijn als een esdorp met aangeschakelde groene brinken en met doorkijken en verbindingen naar de omliggende landschappen en bossen. De bomen staan er al. De inrichting moet groener en de bebouwing mag verwijzen naar boerderijen. Aan de Boerestreek is plaats voor functies die op elke brink thuishoren. Verspreid liggende en kleinschalige horeca, kleinschalige en op recreatie gerichte detailhandel, grondgebonden woningen en sportvoorzieningen in de vorm van voetbalvelden en tennisbanen. Een groot deel van de ingrediënten ligt er al. De ruimtelijke structuur moet veranderen, de verkeersstructuur en de parkeerplaatsen gaan op de schop en een deel van de bebouwing zal plaats moeten maken voor nieuwbouw. Met deze transformatie wordt de Boerestreek weer het nieuwe, dorpse en rustieke visitekaartje van Appelscha. Maar Appelscha heeft twee gezichten. Aan de Boerestreek en aan de Opsterlânse Kompanjonsfeart. Beide zijn beeldbepalend en van wezenlijk belang voor Appelscha. In het centrum van Appelscha staan veel verschillende kleine herontwikkelingsprojecten op stapel die het aanzien van Appelscha zullen bepalen.

De keuze is als volgt: De transformatie van Appelscha beperkt zich tot de Boerestreek en omgeving of betreft de Boerestreek én het centrum van Appelscha.

Voor de verdere uitwerking in de visie op hoofdlijnen van deze structuurvisie zijn, op basis van de gesprekken en discussies met de stuurgroep, de gemeenteraad en in de dorpsgesprekken, de volgende keuzen gemaakt.

Appelscha moet snel aangenamer, actiever en avontuurlijker worden en de Boerestreek moet op de schop. De inrichting van de Boerestreek moet groener worden, met het allure van een Drentse brink en met betere verbindingen naar zowel het bos als de Opsterlânse Kompanjonsfeart. De transformatie van de Boerestreek en van de herontwikkeling van het centrum van Appelscha aan de Opsterlânse Kompanjonsfeart zijn twee elkaar aanvullende en elkaar versterkende ontwikkelingen.

H3 IDENTITEIT & ONTWIKKELING OOSTSTELLINGWERF

DE KANAAL- EN WEGDORPEN TUSSEN HAULERWIJK EN OOSTERWOLDE: ACCENT OP ONDERNEMEN EN INNOVATIE

Haulerwijk en Oosterwolde zijn van oudsher ondernemende dorpen met veel lokale werkgelegenheid in het midden- en kleinbedrijf. Het ondernemen is met de komst van de kanalen en de vaarten gekomen en na het afsluiten en dempen van een deel van de vaarten gebleven. Deze regio staat tot op de dag van vandaag bekend om de goede arbeidsmentaliteit. Het behouden en laten floreren van bestaande bedrijvigheid staat voorop. In zekere zin is hier sprake van een broedplaats van gezonde en innoverende bedrijven op vitale bedrijventerreinen. De bedrijventerreinen van Oosterwolde en Haulerwijk zijn en blijven van belang voor de werkgelegenheid in Ooststellingwerf. Er moet altijd plek zijn voor nieuwe initiatieven van het lokale midden- en kleinbedrijf. Echter, meer grootschalige bedrijven met veel verkeersbewegingen van met name vrachtverkeer zijn beter op hun plek op de bedrijventerrein langs de snelwegen A7, A28 en A32.

De goed gevulde bedrijventerreinen vormen een contrast met de kwaliteit van de woonomgeving en de woningvoorraad. Met name in Waskemeer en Haulerwijk staan veel woningen voor langere tijd te koop. Een aanmerkelijk deel van deze woningen en bijbehorende erven is toe aan een stevige opknappbeurt dan wel vervangende nieuwbouw. Naast het accent op ondernemen en innovatie kunnen Haulerwijk, Waskemeer, Haule en Donkerbroek zich het beste richten op het verbeteren van de toeristische infrastructuur en de kwaliteit van de woonomgeving. De dorpen liggen in het gebied waar de provincies Groningen, Drenthe en Fryslân bij elkaar komen en kunnen enerzijds een schakel worden tussen Boswachterij Bakkeveen, de westflank van het Drents Plateau en het Fochteloërveen en anderzijds een aantrekkelijk woongebied zijn voor gezinnen die zich richten op werken en school in Drachten, Groningen en Assen. Een dergelijke oriëntatie is van belang, het is een van de weinige mogelijkheden om leegstand en verval in de dorpen tegen te gaan. Ook op dit vlak is ondernemen en innovatie de ontwikkelingsrichting.

DE KANAAL- EN WEGDORPEN TUSSEN HAULERWIJK EN OOSTERWOLDE: KEUZES MAKEN VOOR DE TOEKOMST

De kanalen en vaarten hebben het gebied tussen Haulerwijk en Oosterwolde in het verleden welvaart, vernieuwing en ontwikkeling gebracht. Allereerst werden de woeste gebieden met de kanalen en vaarten bedwongen en ontsloten. Daarna kwamen de ontginningen van het veen en de kleine industrieën. De kleine industrieën hebben plaatsgemaakt voor een bonte verzameling van bedrijven, van transportondernemingen, metaalindustrie, groothandel en voedingsindustrie. Het gebied tussen Haulerwijk en Oosterwolde heeft wel de kenmerken van een achterstandsgebied. Het gebied is lang niet altijd goed genoeg ontsloten kan daardoor net niet goed genoeg profiteren van de centrale ligging in Noord Nederland. Er liggen binnen de ontwikkelingsrichting ondernemen en innovatie twee keuzen voor. De eerste keuze gaat over het spreiden of concentreren van nieuwe bedrijvigheid. De tweede keuze gaat over het opnieuw benutten van de kanalen en de vaarten als infrastructuur voor recreatie en wonen.

Het midden- en kleinbedrijf is in Ooststellingwerf de motor van de regionale economie en is verantwoordelijk voor een groot deel van de innovaties en van de plaatselijke werkgelegenheid. Tussen Oosterwolde en Haulerwijk zijn vier concentraties van bedrijvigheid. Dat is op het bedrijventerrein Venekoten bij Oosterwolde en op de bedrijventerreinen in Waskemeer en Haulerwijk. De bedrijventerreinen in Donkerbroek en Waskemeer zijn klein en bedienen voornamelijk lokale markten. De bedrijventerreinen van Oosterwolde en Haulerwijk zijn volop in beweging. Er komen met enige regelmaat nieuwe bedrijven bij en bestaande bedrijven breiden uit. Bedrijventerrein Venekoten is echter veel beter ontsloten dan het bedrijventerrein in Haulerwijk.

De keuze is als volgt: Nieuwe bedrijvigheid krijgt de kans om zich te ontwikkelen op en bij de bestaande bedrijventerreinen van Oosterwolde en Haulerwijk of uitsluitend op het bedrijventerrein Venekoten bij Oosterwolde. De ligging van Venekoten aan de vernieuwde N381 zorgt voor een betere ontsluiting en ontlast het lokale wegennetwerk.

Voor de verdere uitwerking in de visie op hoofdlijnen van deze structuurvisie zijn, op basis van de gesprekken en discussies met de stuurgroep, de gemeenteraad en in de dorpsgesprekken, de volgende keuzen gemaakt.

De nieuwe N381 biedt kansen voor de leefbaarheid, de bereikbaarheid en ontwikkelingen in en van Donkerbroek, Oosterwolde en Appelscha. Verder moet de Nieuwe N381 zorgen voor minder sluipverkeer door de dorpen. Ook de bereikbaarheid van de bedrijven in Haulerwijk moet verbeteren en voor de toekomst worden veiliggesteld, bij voorkeur via een betere ontsluiting via de nieuwe westelijke rondweg van Leek naar de A7.

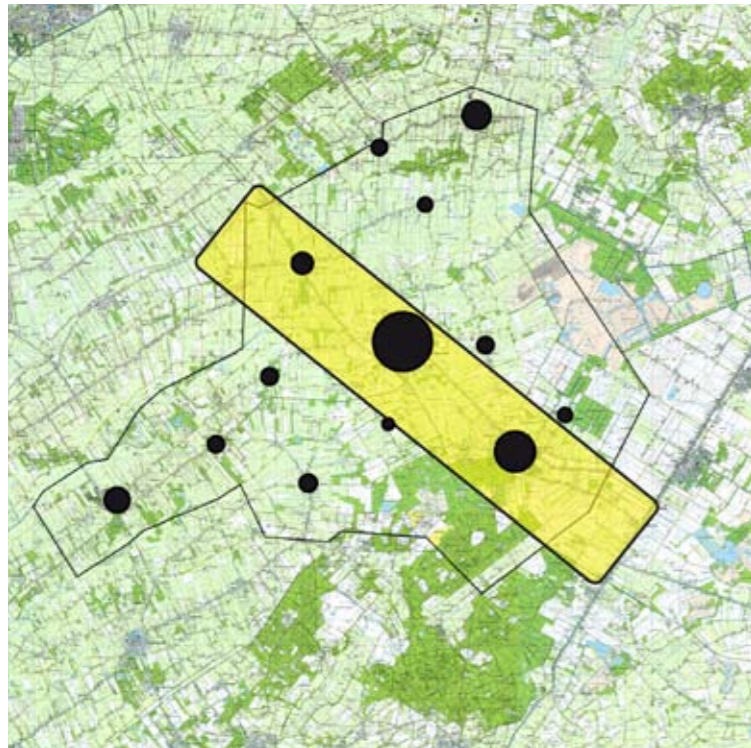
Het netwerk van kanalen en vaarten is voor een groot deel verdwenen. Het transport gaat nu uitsluitend over het netwerk van wegen. Sluizen zijn verdwenen en de bruggen over de kanalen hebben plaatsgemaakt voor duikers. De kanalen en vaarten zorgden voor verbindingen met een groot aantal plaatsen in Drenthe, Groningen en Friesland. De nog bestaande kanalen en vaarten hebben nog steeds een aantrekkelijk karakter en kunnen opnieuw welvaart, vernieuwing en ontwikkeling brengen. Een deel van de oudere bebouwing aan de kanalen en vaarten tussen Oosterwolde en Haulerwijk is in zwakke of slechte staat. Om verder verval en verrommeling tegen te gaan is een actieve herontwikkeling nodig. Het doel hiervan is om de bebouwing en de openbare buitenruimte aan de kanalen en de vaarten aantrekkelijker te maken voor bewoners, recreanten en welvarende nieuwkomers.

De keuze is als volgt: De gemeente Ooststellingwerf laat de herontwikkeling van bebouwing aan de kanalen en vaarten over aan de markt of gaat de herontwikkeling actief ter hand nemen. Hierbij is het goed mogelijk dat de gemeente een deel van de woningcontingenten inzet.

Voor de verdere uitwerking in de visie op hoofdlijnen van deze structuurvisie zijn, op basis van de gesprekken en discussies met de stuurgroep, de gemeenteraad en in de dorpsgesprekken, de volgende keuzen gemaakt.

Het nut en de noodzaak om de kanalen en vaarten tussen Bakkeveen en Veenhuizen op te knappen en om de cultuurhistorie beter erfahrbaar te maken wordt wel onderkend, maar heeft weinig draagvlak. Het kan op termijn een belangrijke sleutel zijn om vernieuwing in de dorpen en van de bebouwing aan de vaarten en kanalen in gang te zetten. Het opnieuw bevaarbaar maken van de kanalen en vaarten tussen Bakkeveen en Veenhuizen is een opgave voor de toekomst (na 2020) en stuit vooralsnog op de hoge investeringen die daarvoor gedaan moeten worden. De gemeente Ooststellingwerf sluit zich graag aan bij eventuele initiatieven van de provincies Fryslân en Drenthe en de gemeenten Opsterland en Noordenveld.

H3 IDENTITEIT & ONTWIKKELING OOSTSTELLINGWERF

LANGS DE COMPAGNONSVAART EN DE FRIESLANDROUTE: ACCENT OP VERLEDEN EN TOEKOMST

De gemeente Ooststellingwerf wordt van noordwest naar zuidoost doorsneden door een smalle strook waar in de afgelopen twee eeuwen de meest ingrijpende veranderingen hebben plaatsgevonden. In deze strook liggen de Opsterlânse Kompanjonsfeart, het tracé van de voormalige stoomtram van de Nederlandsche Tramweg Maatschappij (NTM) van Gorredijk via Oosterwolde naar Assen en de autoweg N381, ook wel de Twee Provinciënweg of de Frieslandroute genoemd. Deze drie opeenvolgende generaties van bovenlokale verbindingen hebben ontginning, ontwikkeling en welvaart gebracht. De vaart, de stoomtram en de autoweg bepalen in grote mate de ruimtelijke structuur van Donkerbroek, Oosterwolde en Appelscha. De aanstaande veranderingen en aanpassingen van het tracé en de aansluitingen op de N381 zullen opnieuw de ruimtelijke structuur van deze strook beïnvloeden en veranderen. Naar verwachting wordt medio 2009 het realisatiebesluit door de Provinciale Staten genomen waarmee het tracé komt vast te liggen en de planfase wordt afgesloten. De vernieuwde N381 zal in elke variant opnieuw grote invloed uitoefenen op de toekomstige ruimtelijke structuur van Donkerbroek, Oosterwolde en Appelscha.

Het verleggen van de N381 zal zonder twijfel positief uitpakken voor Donkerbroek. Het dorp is nu min of meer vergroeid met het kruispunt. Door het verleggen en het ongelijkvloers aanleggen van deze kruising komen Donkerbroek en de Opsterlânse Kompanjonsfeart weer meer op zichzelf te liggen en kan het dorp weer op zoek gaan naar de eigen en oude identiteit als dorp op het kruispunt van de weg van Haule naar Heerenveen met de Opsterlânse Kompanjonsfeart. De dorpsvisie van Donkerbroek geeft ondermeer aan dat een passantenhaven meer dan welkom is. Het verleggen van de N381 houdt wel in dat er goed naar de bestaande functies en de nieuwe mogelijkheden die het nieuwe tussenliggende gebied te bieden heeft gekeken moet worden. Het zondermeer volbouwen van dit gebied met woningen of bedrijven ligt wellicht voor de hand maar het moet wel wat toevoegen aan de historische kwaliteiten van het gebied en het dorpsaanzicht van Donkerbroek.

De nieuwe ligging aan de N381 en aan het begin van de N351, de weg van Oosterwolde via Wolvega naar Emmeloord, moet voor iedereen duidelijk maken dat Oosterwolde de centrale kern is van de gemeente Ooststellingwerf. Oosterwolde dient zich meer dan in het verleden te presenteren aan de Frieslandroute. Eventuele nieuwe bedrijvigheid van buitenaf dient zich hier te vestigen. Het bedrijventerrein Venekoten in Oosterwolde is niet te vergelijken met de nieuwe bedrijventerreinen aan de A7, A28 en A32. Wanneer kleine bedrijven zich aandienen die passen in het profiel van duurzaam en innovatief ondernemen, dan is bedrijventerrein Venekoten de aangewezen plek om zich te vestigen.

Appelscha moet het in de toekomst hebben van natuurbelevende en naar stilte en rust zoekende recreanten. Dit houdt in dat er een omslag moet komen van massa naar kleinschalig recreatie en van kwantiteit naar kwaliteit. De verschijningsvorm en het imago van Appelscha moet een stevige transformatie ondergaan en er moeten samenhangende keuzes worden gemaakt. De N381 past eigenlijk niet in het beeld van het nieuwe Appelscha. De N381 is weliswaar de aanvoertracé van de vele recreanten maar het is ook een vervelende barrière tussen Appelscha en het Drents-Friese Wold. De naar stilte en rust zoekende recreanten zijn best bereid om wat langer te reizen, mits daar de rust en stilte door gewaarborgd wordt. De ontwikkelingsrichting met het accent op verleden en toekomst voor het gebied tussen de Compagnonsvaart en de Frieslandroute betekent dat er met de vernieuwde N381 er voldoende aanleiding is om goed over het verleden en toekomst van de N381 en haar voorgangers na te denken. De Opsterlânse Kompanjonsfeart en het tracé van de voormalige stoomtram mag overal en bij iedereen weer op het netvlies komen.

LANGS DE COMPAGNONSVAART EN DE FRIESLANDROUTE: KEUZES MAKEN VOOR DE TOEKOMST

De Opsterlânse Kompanjonsfeart en de N381 hebben in grote mate de ruimtelijke structuur en de identiteit van de gemeente Ooststellingwerf bepaald. In zekere zin hebben de Compagnonsvaart en de N381 ervoor gezorgd dat er grenzen werden verlegd en dat er een fundament werd gelegd voor een nieuwe toekomst. Niet voor niets hebben na het in gebruik nemen van de Compagnonsvaart en de N381 de meest ingrijpende veranderingen hier plaatsgevonden. Er ligt één keuze voor. Deze keuze gaat over de nieuwe identiteit van Ooststellingwerf en het benutten van de kansen die de aangepaste N381 te bieden heeft. Deze keuze is niet alleen van belang voor zone langs de Opsterlânse Kompanjonsfeart en de N381, maar voor de toekomst van de gemeente Ooststellingwerf.

Ooststellingwerf is een veelzijdige gemeente, centraal gelegen in het rustige hart van Noord-Nederland. Vanuit Ooststellingwerf liggen de belangrijkste centra van Noord-Nederland voor werkgelegenheid, onderwijs, zorg, cultuur, detailhandel en recreatie binnen handbereik. De inspiratie voor de identiteit en de vitale, leefbare en aantrekkelijke toekomst van Ooststellingwerf is mede afhankelijk van de kracht en de ruimtelijke kwaliteiten van het Noorden met de gave landschappen, het fijnmazige en rijke cultuurhistorisch erfgoed, rust en ruimte en dorpen en steden met een menselijke maat. De samenhang van landschap en cultuurhistorie is een belangrijk vertrekpunt voor het versterken van landbouw, wonen, werken en recreatie in de landschappen, de buurtschappen en de dorpen van Ooststellingwerf. De ligging aan de Opsterlânse Kompanjonsfeart en de N381 heeft veel invloed gehad op de landschappen, de buurtschappen en de dorpen van Ooststellingwerf. De toekomstige en ingrijpende aanpassingen van de N381 zullen zorgen voor een nieuwe dynamiek, nieuwe kansen en, opnieuw, een nieuwe toekomst.

De keuze is als volgt: De structuurvisie beschrijft de toekomst van de vitale, leefbare en aantrekkelijke landschappen, buurtschappen en dorpen van Ooststellingwerf en gaat er vanuit dat de vernieuwde N381 bijdraagt aan rust, ruimte en natuurbeleving of de structuurvisie beschrijft de toekomst van Ooststellingwerf vanuit het perspectief van de historische en toekomstige ontwikkelingen in de zone van de Opsterlânse Kompanjonsfeart en de Frieslandroute. In deze zone zullen immers opnieuw de meest ingrijpende veranderingen plaatsvinden.

Voor de verdere uitwerking in de visie op hoofdlijnen van deze structuurvisie zijn, op basis van de gesprekken en discussies met de stuurgroep, de gemeenteraad en in de dorpsgesprekken, de volgende keuzes gemaakt.

De nieuwe N381 is van groot belang voor de toekomst van de gemeente Ooststellingwerf. De nieuwe N381 zal, los van het uiteindelijke tracé, opnieuw een aanjager zijn van een verbeterde bereikbaarheid, nieuwe dynamiek en van onvoorziene kansen en ontwikkelingen. Deze dynamiek moet wel samengaan met een verbetering van de verkeersveiligheid en leefbaarheid in de dorpen en in een versterking van de landschappen.